



סוכה הבאה בעבירה או 'מושחתים לא נמאסתם'

1. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף לא עמוד א
תנו רבנן: סוכה גזולה, והמסכך ברשות הרבים. רבי אליעזר פוסל, וחכמים מכשירין.
אמר רב נחמן: מחלוקת בשתוקף את חבירו והוציאו מסוכתו.
ורבי אליעזר לטעמיה, דאמר: אין אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו. אי קרקע נגזלת - סוכה גזולה היא, ואי נמי קרקע אינה נגזלת - סוכה שאולה היא.
ורבנן לטעמייהו, דאמרי: אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו. וקרקע אינה נגזלת, וסוכה שאולה היא.
אבל גזל עצים וסיכך בהן - דברי הכל אין לו אלא דמי עצים....

ההיא סבתא דאתאי לקמיה דרב נחמן,
אמרה ליה: ריש גלותא וכולהו רבנן דבי ריש גלותא בסוכה גזולה הוו יתבי!
צווחה ולא אשגח בה רב נחמן.
אמרה ליה: איתתא דהוה ליה לאבוהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייכו ולא אשגחיתו בה?
אמר להו רב נחמן: פעיתא היא דא, ואין לה אלא דמי עצים בלבד.
אמר רבינא: האי כשורא דמטללתא דגזולה, עבדי ליה רבנן תקנתא משום תקנת מריש.

2. משנה מסכת גיטין פרק ה משנה ה

העיד רבי יוחנן בן גודגדה על החרשת שהשיאה אביה שהיא יוצאה בגט ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן שאוכלת בתרומה ואם מתה בעלה יורשה ועל המריש הגזול שבנאו בבירה שיטול את דמיו מפני תקנת השבים ועל חטאת הגזולה שלא נודעה לרבים שהיא מכפרת מפני תקון המזבח:

3. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף כט עמוד ב

/משנה/. לולב הגזול והיבש - פסול. של אשירה ושל עיר הנדחת - פסול. נקטם ראשו, נפרצו עליו - פסול. נפרדו עליו - כשר, רבי יהודה אומר: יאגדנו מלמעלה. ציני הר הברזל כשירות. לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו - כשר.
גמרא. קא פסיק ותני, לא שנא ביום טוב ראשון ולא שנא ביום טוב שני. בשלמא יבש - הדר בעינן, וליכא. אלא גזול, בשלמא יום טוב ראשון - דכתיב +ויקרא כג+ לכם - משלכם, אלא ביום טוב שני אמאי לא?

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה.

מלאכי פרק א פסוק יג
וְאִמְרֶתֶם הִנֵּה מִתְּלָאָה וְהִפְחִיתֶם אוֹתוֹ אָמַר יְדִיד צְבָאוֹת
וְהִבַּאתֶם גְּזוּל וְאֶת הַפֶּסֶח וְאֶת הַחֹלָה וְהִבַּאתֶם אֶת

שנאמר +מלאכי א+ והבאתם גזול ואת הפסח ואת החולה,
גזול דומיא דפסח, מה פסח לית ליה תקנתא - אף גזול לית
ליה תקנתא,



לא שנה לפני יאוש ולא שנה לאחר יאוש. בשלמא לפני יאוש - +ויקרא א+ אדם כי יקריב מכם אמר רחמנא, ולא דידיה הוא. אלא לאחר יאוש - הא קנייה ביאוש! אלא לאו - משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה.

ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מאי דכתיב +ישעיהו סא+ כי אני ה' אהב משפט שונא גזל בעולה. משל למלך בשר ודם שהיה עובר על בית המכס, אמר לעבדיו: תנו מכס למוכסים. אמרו לו: והלא כל המכס כולו שלך הוא! אמר להם: ממני ילמדו כל עוברי דרכים, ולא יבריחו עצמן מן המכס. אף הקדוש ברוך הוא אמר: אני ה' שנה גזל בעולה, ממני ילמדו בני ויבריחו עצמן מן הגזל. אתמר נמי,

אמר רבי אמי: יבש פסול מפני שאין הדר, גזול פסול משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה. ופליגא דרבי יצחק. דאמר רבי יצחק בר נחמני אמר שמואל: לא שנו אלא ביום טוב ראשון, אבל ביום טוב שני, מתוך שיוצא בשאול - יוצא נמי בגזול...

4. תלמוד ירושלמי מסכת סוכה פרק ג דף נג טור ג/מי"א

לולב הגזול והיבש פסול כו' תני רבי חייה ולקחתם לכם משלכם ולא הגזול אמר רבי לוי זה שהוא נוטל לולב גזול למה הוא דומ' לאחד שכיבד את השלטון תמחוי אחד ונמצא משלו אמרו אי לו לזה שנעשה סניגורו קטיגורו

5. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נה עמוד א

ועל המריש הגזול שבנאו. תנו רבנן: גזל מריש ובנאו בבירה, ב"ש אומרים: מקעקע כל הבירה כולה ומחזיר מריש לבעליו, וב"ה אומרים: אין לו אלא דמי מריש בלבד, משום תקנת השבין.

ועל חטאת הגזולה כו'. אמר עולא: דבר תורה בין נודעה ובין לא נודעה - אינה מכפרת, מאי טעמא? יאוש כדי לא קני, ומה טעם אמרו לא נודעה מכפרת? שלא יהו כהנים עצבין. אמרי ליה רבנן לעולא: והאנן מפני תיקון המזבח תנן! אמר להם: כיון דכהנים עצבין, נמצא מזבח בטל.

ורב יהודה אמר: דבר תורה בין נודעה בין לא נודעה - מכפרת, מאי טעמא? יאוש כדי קני, ומה טעם אמרו נודעה אינה מכפרת? שלא יאמרו מזבח אוכל גזילות.

6. תלמוד ירושלמי מסכת גיטין פרק ה דף מז טור ב/ה"ו

עולא בר ישמעאל בדין הוה אפי' נודעה לרבים לא תכפר למה אמרו תכפר שלא יהא המזבח שמם ריש לקיש אמר בדין הוה דאפילו נודעה לרבים תכפר ולמה אמרו לא תכפר שלא יהא מזבח מקבל גזילות וכמה הם רבים רבי גוריון בשם ריש לקיש שלשה בני אדם רבי אבין בשם רבי יונתן והבאתם גזול את הפסח ואת החולה מה פסח וחולה בגלוי אף כל בגלוי



7. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק טו הלכה ו

כהן שלא היה לו דבר מכל אלו הדברים המונעין נשיאת כפים אף ע"פ שאינו חכם ואינו מדקדק במצות או שהיו הבריות מרננים אחריו או שלא היה משאו ומתנו בצדק הרי זה נושא את כפיו ואין מונעין אותו, לפי שזו מצות עשה על כל כהן וכהן שראוי לנשיאת כפים ואין אומרים לאדם רשע הוסף רשע והמנע מן המצות.

8. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף צד עמוד ב

תנו רבנן: הגזלנין ומלווי ברבית שהחזירו - אין מקבלין מהן, והמקבל מהן - אין רוח חכמים נוחה הימנו. אמר רבי יוחנן: בימי רבי נשנית משנה זו; דתניא: מעשה באדם אחד שבקש לעשות תשובה, א"ל אשתו: ריקה, אם אתה עושה תשובה, אפילו אבנט אינו שלך! ונמנע ולא עשה תשובה; באותה שעה אמרו: הגזלנין ומלווי רביות שהחזירו - אין מקבלין מהם, והמקבל מהם - אין רוח חכמים נוחה הימנו. ...

ר' חיים ב"ר אריה ליב הלברשטס, האדמו"ר מצאנז, 1793 – 1876

9. שו"ת דברי חיים חושן משפט חלק ב סימן נח לכבוד ידידי הרב המאור הגדול החריף ובקי

ירא ד' המפורסם וכו' מו"ה אברהם אורנשטיין נ"י האבד"ק ברדיוב:

אודות ששאל מעלת כבוד תורתו אם יכולין בני העיר הרוב לכוף המיעוט לקבל גזירתן במידי דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי:

הנה אין כאן מקום לפלפל כלל כי כבר העריכו גדולי הראשונים ואחרונים דבריהם ומי יוכל בפלפולו אפילו להכריע... ורוב גדולי הראשונים סבירא להו דיכולים רוב בני העיר להסיע ולכוף היחידים אפילו במידי דאיכא רווחא להאי ופסידא להאי ...

ואם כן בכל מדינת פולין והרבה ממדינת הגר לפי ששמעתי הרבים כופין המיעוט בודאי יכולין לכוף ובפרט שראוי לקיים מנהג זה דאם לא כן יתבטלו ויתפרדו כל התקנות הנהוגות בישראל בדיני ממונות: וכבר כתב לי על זה מו"ח הגאון זלה"ה בהיותי בימי נעורי שעשו בני העיר שמה חכירות ממלח חכירות חדשה שלא הי' מעולם ומוכרי המלח ערערו בדבר וכתבתי למו"ח הגאון ז"ל והעלה בפלפולו דאין יכולים היחידים לעכב ולכן אם בעירו אין ידוע מנהגם כלל לנו [ידוע] שאזלינן בתר רוב בני המדינה ולכן בודאי אין יכולין היחידים לעכב: ...

והנה אם יסכימו החכמים להרוב הלזו הלא זאת תלוי שיתוועדו החכמים יחד לבית מעלת כ"ת ואתם תראו אם נכון וראוי הוא לטובת הצבור מהראוי שתסכימו עם הרוב ולא תחושו ליחיד כי אם ח"ו לא יחזיק המנהג לילך בתר רוב יהרוס ח"ו וכו' ואל תשגיחו בזה מצעקת איזה אנשים כי פיקוח הרבים דוחה הכל וכמאמר רב נחמן [סוכה ל"א ע"א] פעיתא היא דא ורחמנות כזאת היא אכזריות דעתה בגולה בעוה"ר אין לנו רק התאספות והתחברות יחד ולילך בתר רוב כי מבלעדי זאת עולם הפקר ולכן ילכו בתר רוב אם יראה בעיני כ"ת ויתר החכמים שהיא תקנת הצבור. והי' שלום כנפש דורש בשלום תורתו בלב ונפש חפיצה יום וא"ו ערב שבת קודש ב' כסלו תרכ"א: